HADIA CSE Khutba Notes (02.03.2018)

കൊലപാതകം നിസ്സാരമാവുന്നുവോ

അഞ്ചാറുവർഷമായി ആഗോളതലത്തിൽ നിന്ന് പ്രധാനമായും വന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന വാർത്തകൾ കൂട്ടക്കുരുതികളെക്കുറിച്ചും കൊലപാതകങ്ങളെക്കുറിച്ചുമാണ്. ഇത്തരം സംഭവങ്ങൾ നിരന്തരം നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ നാം അറിയാതെ ചോദിച്ചുപോകുന്നു; ഇത്ര ലളിതമാണോ ഒരാളെ കൊലപ്പെടുത്തുകയെന്നത്?

നബി (സ്വ) പറയുന്നത് കാണുക:

قال صلى الله عليه وسلم : الآدمي بنيان الرب ملعون من هدم بنيان الرب (تفسير الرازي)

لزوالُ الدنيا أهونُ على الله من قتْل مؤمنٍ بغير حق (ابن ماجة)

മനുഷ്യരല്ലാത്ത മറ്റു ജീവജാലങ്ങളെ അകാരണമായി കൊല്ലുന്നതുതന്നെ എത്ര വലിയ തിന്മയാണ് !

ഉദാഹരണം, പക്ഷികൾ

قَالَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم : مَنْ قَتَلَ عُصْفُورًا عَبَثًا ، عَجَّ إِلَى رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، فَقَالَ : يَا رَبِّ ، إِنَّ عَبْدَكَ هَذَا قَتَلَنِي عَبَثًا ، وَلَمْ يَقْتُلْنِي لِمَنْفَعَةٍ (نسائي)

മൃഗങ്ങൾ

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْلَا أَنَّ الْكِلَابَ أُمَّةٌ مِنْ الْأُمَمِ لَأَمَرْتُ بِقَتْلِهَا فَاقْتُلُوا مِنْهَا الْأَسْوَدَ الْبَهِيمَ (ابودود)

عن الحسن أنه قال لصاحب الجمل الذي لم يعلفه : « أما إنه ليحاجك يوم القيامة»

മരങ്ങൾ

مَـــــنْ قَطَـــــعَ سِـــــدْرَةً صَـــــوَّبَ اللَّـــــهُ رَأْسَـــــهُ فِـــــى النَّـــــارِ » (بيهقـــــي)

ഇബ്നുൽ അറബി ചോദിക്കുന്നു:

قال ابن العربي : ثبت النهي عن قتل البهيمة بغير حق والوعيد في ذلك ، فكيف بقتل الآدمي ؟ فكيف بالمسلم ؟ فكيف بالتقي الصالح ؟ (كتاب الكبائر)

കൊലപാതകം എത്ര വലിയ തെറ്റാണ് എന്നു മനസ്സിലാക്കാൻ മാഇദ 32 മാത്രം പഠിച്ചാൽ മതി.

HADIA CSE Khutba Notes (02.03.2018)

കൊലപാതകം നിസ്സാരമാവുന്നുവോ

مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا (مائدة)

ഇമാം ഹസനുൽ ബസ്വരി ഇതിനെ وزرا എന്നാണ് വിശദീകരിച്ചത്. അഥവാ, ഒരാളെ കൊല്ലുന്നതിനുള്ള ശിക്ഷ ലോകത്തുള്ള എല്ലാവരെയും കൊല്ലുന്നവനു ലഭിക്കുന്ന ശിക്ഷയാണ്.

عن أبي هريرة قال: دخلت على عثمان يوم الدار فقلت: جئت لأنصرك وقد طاب الضرب يا أمير المؤمنين. فقال: يا أبا هريرة، أيسرك أن تَقْتُل الناس جميعًا وإياي معهم؟ قلت: لا. قال فإنك إن قتلت رجلا واحدًا فكأنما قتلت الناس جميعًا، فانْصَرِفْ مأذونًا لك، مأجورًا غير مأزور. قال: فانصرفت ولم أقاتل (ابن كثير)

ഇസ്‌ലാം കൊലയെ വൻ കുറ്റങ്ങളിലാണ് എണ്ണിയിട്ടുള്ളത്.

"الكبائر الإشراك بالله وقتل النفس واليمين الغموس وسميت غموساً لأنها تغمس صاحبها في النار " (بخاري)

ഒരാൾ മറ്റൊരാളെ കൊന്നാൽ തൗബ ചെയ്താൽ പോലും അല്ലാഹു അത് പൊറുക്കില്ല എന്നാണ് ഇബ്നു അബ്ബാസ് (റ) വിന്റെ അഭിപ്രായം. കൊലയാളിയെ കുറിച്ച് ചോദിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു:

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَجُلًا أَتَاهُ فَقَالَ أَرَأَيْتَ رَجُلًا قَتَلَ رَجُلًا مُتَعَمِّدًا قَالَ جَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا قَالَ لَقَدْ أُنْزِلَتْ فِي آخِرِ مَا نَزَلَ مَا نَسَخَهَا شَيْءٌ حَتَّى قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا نَزَلَ وَحْيٌ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى قَالَ وَأَنَّى لَهُ بِالتَّوْبَةِ وَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ ثَكِلَتْهُ أُمُّهُ رَجُلٌ قَتَلَ رَجُلًا مُتَعَمِّدًا يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ آخِذًا قَاتِلَهُ بِيَمِينِهِ أَوْ بِيَسَارِهِ وَآخِذًا رَأْسَهُ بِيَمِينِهِ أَوْ شِمَالِهِ تَشْخَبُ أَوْدَاجُهُ دَمًا فِي قُبُلِ الْعَرْشِ يَقُولُ يَا رَبِّ سَلْ عَبْدَكَ فِيمَ قَتَلَنِي (احمد)

كُلُّ ذَنْبٍ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَغْفِرَهُ إِلَّا الرَّجُلُ يَقْتُلُ الْمُؤْمِنَ مُتَعَمِّدًا أَوْ الرَّجُلُ يَمُوتُ كَافِرًا (نسائي)

»لن يزال المؤمن في فُسْحةٍ من دينه ما لم يُصب دمًا حرامًا »(بخاري)

അബൂഹുറൈറ, സൈദു ബ്നു സാബിത്ത്, ഇബ്നു ഉമർ, അബൂ സലമ, ഹസൻ ബസ്വരി, ഖതാദ (റ) തുടങ്ങിയവർ ഇതേ അഭിപ്രായക്കാരാണ്.

(എന്നാൽ, മറ്റു പാപങ്ങളെ പോലെ ആത്മാർത്ഥമായി പശ്ചാത്തപിച്ചാൽ ഇതിനും തൗബയുണ്ടെന്നു ബഹുഭൂരിപക്ഷവും പറയുന്നു).

HADIA CSE Khutba Notes (02.03.2018)

കൊലപാതകം നിസ്സാരമാവുന്നുവോ

وإني لغفارٌ لمن تاب وآمن وعمل صالحا" (طه –82)

നേരിട്ടു കൊല നടത്തൽ മാത്രമല്ല തെളിഞ്ഞോ ഒളിഞ്ഞോ അതിനെ പിന്തുണക്കലും തെറ്റു തന്നെ.

ഉദാഹരണത്തിന് കൊല ചെയ്യാൻ സഹായിക്കുക.

من أعان على قتل مسلم بشطر كلمة لقي الله مكتوب بين عينيه آيس من رحمة الله تعالى " رواه الإمام أحمد

കൊല നടന്നതിൽ പങ്കെടുത്തിട്ടില്ലെങ്കിലും അതിൽ തൃപ്തിയടയുക.

قال رسول الله (ص) لو أن عبدا قتل بالمشرق ورضي بقتله آخر بالمغرب كان شريكا في قتله (احياء)

മുമ്പിൽ കൊലപാതകം കണ്ടിട്ട് അത് തടയാതിരിക്കുക.

عَنِ ابن عَبَّاسٍ قال قال رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم * لا يَقِفَنَّ أحدكم مَوْقِفًا يُقْتَلُ فيه رَجُلٌ ظُلْمًا فإن اللَّعْنَةَ تَنْزِلُ على من حَضَرَ حين لم يَدْفَعُوا عنه ولا يَقِفَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ مَوْقِفًا يُضْرَبُ فيه أَحَدٌ ظُلْمًا فإن اللَّعْنَةَ تَنْزِلُ على من حَضَرَهُ حين لم يَدْفَعُوا عنه (المعجم الكبير)

കഴിഞ്ഞില്ലെങ്കിലും ഒരാളെ കൊല്ലാൻ ആഗ്രഹിക്കുക.

عَنْ الْأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ ذَهَبْتُ لِأَنْصُرَ هَذَا الرَّجُلَ فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرَةَ فَقَالَ أَيْنَ تُرِيدُ قُلْتُ أَنْصُرُ هَذَا الرَّجُلَ (علي رض) قَالَ ارْجِعْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ قَالَ إِنَّهُ كَانَ حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ (بخاري)

ഒരാൾക്കു നേരെ ആയുധം ചൂണ്ടുക.

قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَشَارَ إِلَى أَخِيهِ بِحَدِيدَةٍ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَلْعَنُهُ حَتَّى يَدَعَهُ وَإِنْ كَانَ أَخَاهُ لِأَبِيهِ وَأُمِّهِ (مسلم)

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يُشِيرُ أَحَدُكُمْ عَلَى أَخِيهِ بِالسِّلَاحِ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي لَعَلَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ فِي يَدِهِ فَيَقَعُ فِي حُفْرَةٍ مِنْ النَّارِ (بخاري)

നിയമത്തിന്റെ കൈയിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെടാൻ സംഘടിച്ച്/ കൂട്ടം ചേർന്ന് കൊല നടത്തുന്നത് ഇന്ന് വ്യാപകമാണ്. പ്രവാചകരെ വധിക്കാൻ മക്കക്കാർ ഇതേ തന്ത്രമാണ് മെനഞ്ഞത്. ഇതും തെറ്റുതന്നെ.

കൊലപാതകം നിസ്സാരമാവുന്നുവോ

عن ابن عباس ، قال : قتل بالمدينة قتيل على عهد النبي صلى الله عليه وسلم ، لم يعلم من قتله ، فصعد النبي صلى الله عليه وسلم المنبر فقال : « أيها الناس ، قتل قتيل وأنا فيكم ، ولا يعلم من قتله ، لو اجتمع أهل السماء والأرض على قتل امرئ لعذبهم الله ، إلا أن يفعل ما يشاء » (بيهقي)

"لو أجمع أهل السموات والأرض على قتل رجل مسلم، لأكبهم الله في النار" طبراني

أَنَّ غُلَامًا قُتِلَ غِيلَةً فَقَالَ عُمَرُ لَوْ اشْتَرَكَ فِيهَا أَهْلُ صَنْعَاءَ لَقَتَلْتُهُمْ وَقَالَ مُغِيرَةُ بْنُ حَكِيمٍ عَنْ أَبِيهِ إِنَّ أَرْبَعَةً قَتَلُوا صَبِيًّا فَقَالَ عُمَرُ مِثْلَهُ (بخاري)

ഇന്ന് പല കാരണങ്ങളുടെ പേരിൽ കൊലപാതകങ്ങൾ അരങ്ങേറുന്നുണ്ട്. പ്രധാനപ്പെട്ട കാരണം വ്യക്തിവിദ്വേഷമാണ്. എന്തിന്റെ പേരിലായിരുന്നാലും ഇസ്‌ലാം അനുവദിച്ച സാഹചര്യങ്ങളിലല്ലെങ്കിൽ അത് തെറ്റാണ്.

ചിലർ ഇസ്‌ലാമിന്റെ/ ആദർശത്തിന്റെ പേരു പറഞ്ഞ് ആളുകളെ കൊല്ലുന്നു; തീവ്രവാദികളെപ്പോലെ.

നബി തങ്ങൾ പറയുന്നു: ഇങ്ങനെ കൊല ചെയ്യപ്പെട്ടവർ നാളെ തങ്ങളെ കൊന്നവരുടെ ശിരസ്സു പിടിച്ചുകൊണ്ട് അല്ലാഹുവിന്റെ മുമ്പിലേക്ക് വരും. എന്നിട്ട് പറയും: അല്ലാഹുവേ, എന്തിനാണ് ഇവർ ഞങ്ങളെ കൊന്നതെന്ന് ഇവരോട് ചോദിക്കുക. അല്ലാഹു ചോദിക്കുമ്പോൾ അവർ പറയും: ദീനിനു വേണ്ടി. അപ്പോൾ അല്ലാഹു തിരിച്ചു ചോദിക്കും: തെറ്റു ചെയ്തിട്ടാണോ എന്റെ ദീനിന് ഉയർച്ച ലഭിക്കുക.

സാക്ഷാൽ ജിഹാദ് നടത്തുമ്പോൾ പോലും കൊലയുടെ കാര്യത്തിൽ എത്ര സൂക്ഷ്മത കാണിക്കണമെന്ന് ഈ സംഭവം നമ്മെ പഠിപ്പിക്കുന്നു.

حديث الْمِقْدَاد بْنِ الأَسْوَدِ (هُوَ الْمِقْدادُ بْنُ عَمْرٍو الْكِنْدِيُّ) أَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم: أَرَأَيْتَ إِنْ لَقِيتُ رَجُلاً مِنَ الْكُفّارِ، فَاقْتَتَلْنا، فَضَرَبَ إِحْدى يَدَيَّ بِالسَّيْفِ فَقَطَعَها، ثُمَّ لاذَ مِنّي بِشَجَرَةٍ، فَقالَ أَسْلَمْتُ للهِ، أَأَقْتُلُهُ يا رَسولَ اللهِ بَعْدَ أَنْ قَالَها فَقالَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم: لا تَقْتُلْهُ، فَقالَ يا رَسُولَ اللهِ إِنَّهُ قَطَعَ إِحْدى يَدَيَّ ثُمَّ قَالَ ذلِكَ بَعْدَ ما قَطَعَها؛ فَقالَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم: لا تَقْتُلْهُ، فَإِنْ قَتَلْتَهُ فَإِنَّهُ بِمَنْزِلَتِكَ قَبْلَ أَنْ تَقْتُلَهُ، وَإِنَّكَ بِمَنْزِلَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَقولَ كَلِمَتَهُ الَّتي قَالَ (أخرجه البخاري)

ചിലയാളുകൾ രാഷ്ട്രീയത്തിന്റെയോ സംഘടനയുടെയോ പേരിൽ കൊല്ലുന്നു.

أبو هريرة – رضي الله عنه – : قال : قال رسول الله –صلى الله عليه وسلم– : «مَنْ خَرَجَ مِن الطَّاعَةِ وَفَارَقَ الجماعةَ فماتَ ماتَ مِيتة جَاهلية ، وَمَنْ قَاتلَ تَحْتَ رَايَةٍ عُمِّيَّةٍ ، يَغْضَبُ لِعَصَبَةٍ ، أو يَدْعُو إلى عَصبَةٍ ، أو يَنْصُرُ

عَصَبَة ، فَقُتِلَ فَقِتْلَةٌ جَاهِلِيَّةٌ ، وَمَن خَرَجَ عَلى أُمَّتي يَضرِبُ بَرَّهَا وَفَاجِرَها ، لا يَتَحَاشَى مِنْ مؤمِنها ، ولا يَفي بِعَهدِ ذِي عَهدِها ، فَلَيْسَ مِني ، وَلَسْتُ منه» (أخرجه مسلم ، والنسائي) عُمِّيَّة : العمية الجهالة والضلالة.

ചില സ്ത്രീകൾ തനിക്കു പിറന്ന അവിഹിത സന്താനങ്ങളെ കവറുകളിൽ പൊതിഞ്ഞോ കുപ്പത്തൊട്ടിയിൽ ഉപേക്ഷിച്ചോ കൊലപ്പെടുത്തുന്നു.

"وإذا الموءودة سئلت بأي ذنب قتلت" (التكوير)

سُئل رسول الله صلى الله عليه وسلم أي: الذنب أكبر؟ قال: "أن تَجعل لله ندًا وهو خلقك". قال: ثم أي؟ قال: "أن تقتل ولدك خشية أن يَطْعم معك" (احمد)

സമ്പത്തിന്റെയോ മറ്റു താൽപര്യങ്ങളുടെയോ പേരിൽ സ്വന്തം കുടുംബങ്ങളെ ചിലർ കൊല്ലുന്നു.

حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ بَيْنَ يَدَيْ السَّاعَةِ لَهَرْجًا قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْهَرْجُ قَالَ الْقَتْلُ فَقَالَ بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَقْتُلُ الْآنَ فِي الْعَامِ الْوَاحِدِ مِنْ الْمُشْرِكِينَ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ بِقَتْلِ الْمُشْرِكِينَ وَلَكِنْ يَقْتُلُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا حَتَّى يَقْتُلَ الرَّجُلُ جَارَهُ وَابْنَ عَمِّهِ وَذَا قَرَابَتِهِ فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَعَنَا عُقُولُنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُنْزَعُ عُقُولُ أَكْثَرِ ذَلِكَ الزَّمَانِ وَيَخْلُفُ لَهُ هَبَاءٌ مِنْ النَّاسِ لَا عُقُولَ لَهُمْ (ابن ماجه)

സദാചാരക്കൊല എന്ന ഒന്നും നാട്ടിൽ ഉണ്ടാവാറുണ്ട്. അഥവാ, വ്യഭിചാരം പോലെയുള്ള കാര്യങ്ങൾ പരസ്യമായാൽ ഇരകളെ പരസ്യമായി കൈകാര്യം ചെയ്യുക. വ്യഭിചാരികളെ നിശ്ചിത നിബന്ധനകളോടെ കൊല്ലാം എന്ന് ഇസ്‌ലാം പറയുന്നുണ്ടെങ്കിലും അത് ഒരു ഇമാമിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ പ്രത്യേക സംവിധാനങ്ങളോടെ ചെയ്യേണ്ടതാണ്.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَّا بِإِحْدَى ثَلَاثٍ الثَّيِّبُ الزَّانِي وَالنَّفْسُ بِالنَّفْسِ وَالتَّارِكُ لِدِينِهِ الْمُفَارِقُ لِلْجَمَاعَةِ (ابو داود) ثم إذا وقع شيء من هذه الثلاث، فليس لأحد من آحاد الرعية أن يقتله، وإنما ذلك إلى الإمام أو نائبه (ابن كثير)

നാളെ അല്ലാഹുവിന്റെ കോടതിയിൽ മനുഷ്യർക്കിടയിലെ കണക്കുകൾ തീർക്കുമ്പോൾ ആദ്യം പരിഗണിക്കപ്പെടുന്ന വിഷയം കൊലയായിരിക്കും എന്ന് നാം മറക്കാതിരിക്കുക.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الدِّمَاءِ (مسلم)

ചുരുക്കത്തിൽ കൊലപാതകങ്ങളിൽ നിന്ന് അകന്നു നിൽക്കുക മാത്രമല്ല, അവയെ പ്രതിരോധിക്കാനും നാം ശ്രമിക്കുക. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

HADIA CSE Khutba Notes (02.03.2018)

കൊലപാതകം നിസ്സാരമാവുന്നുവോ

....

وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ (المائدة)

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (من رد عادية ماء أو عادية نار فله أجر شهيد) (كنز العمال)

(പുനഃപ്രസിദ്ധീകരണം)

ഖുത്വുബ നോട്ട്സ്

HADIA Centre for Social Excellence (CSE)
Panakkad, Pattarkadavu P.O
Malappuram DT, Kerala -676519
csehadia@gmail.com I www.hadia.in

For any clarification: 9496445823

Visit: www.hadia.in,www.islamonweb.net

Follow our updates & like us: https://www.facebook.com/HADIACSE/